

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Kokoustiedot

Aika 22.10.2019 tiistai klo 17:30 - 18:45

Paikka Raision kaupungintalo, Teknisen keskuksen neuvotteluhuone

Lisätietoja

Saapuvilla olleet jäsenet

Seija Sorsavirta, puheenjohtaja
Jaana Nordström
Saija Porramo
~~Osmo Salo~~ Ann-Mari Kymäläinen
Tarja Vainio
Reijo Ylönen

Muut saapuvilla olleet

Kirsi Puola pöytäkirjanpitäjä

Asiat 34 - 44 §

Allekirjoitukset

Seija Sorsavirta
puheenjohtaja Kirsi Puola
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirjan tarkastus Raisio, 28.10.2019

Saija Porramo Reijo Ylönen

Pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä

Raisio, 29.10.2019

Kirsi Puola
Pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat

Nro	§	Liite	Otsikko	Sivu
1	34 §		<u>Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen</u>	3
2	35 §		<u>Pöytäkirjantarkastajien valitseminen</u>	4
3	36 §		<u>Esityslistan hyväksyminen</u>	5
4	37 §		<u>Terveysvalvonnan lausunto ympäristölupahakemuksesta/ FSP Finnish Steel Painting Oy, Raisio (ESAVI/15482/2019)</u>	6
5	38 §		<u>Terveysvalvonnan lausunto ympäristönsuojelulain 54 §:n mukaisesta erityisestä selvityksestä / Energia- ja KierrätysParkki Oy, Naantali</u>	10
6	39 §		<u>Terveysvalvonnan lausunto ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaisesta ilmoituksesta / eläinsuoja Leena Raita, Naantali</u>	14
7	40 §		<u>Terveysvalvonnan lausunto Maatalousyhtymä Timo ja Juha Heikkilän sikalan toiminnan muuttamisesta ja ympäristöluvan tarkistamisesta, Rusko (ESAVI/29707/2019)</u>	17
8	41 §		<u>Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen, väliraportointi 30.9.2019</u>	20
9	42 §		<u>Terveysvalvontajaoston käyttötalouden toteutuma 1.1.-30.9.2019</u>	21
10	43 §		<u>Terveysvalvontajaoston viranhaltijapäätökset 22.10.2019</u>	22
11	44 §		<u>Terveysvalvontajaoston ilmoitusasiat 22.10.2019</u>	23
Muutoksenhaku				
	34-44 §		<u>Muutoksenhakuohje</u>	25

34 §**Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen****Päätösehdotus**

Terveysvalvontajaosto toteaa kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

35 §**Pöytäkirjantarkastajien valitseminen****Päätösehdotus**

Terveysvalvontajaosto valitsee tämän kokouksen pöytäkirjantarkastajiksi Osmo Salon ja Reijo Ylösen.

Päätös

Terveysvalvontajaosto valitsi tämän kokouksen pöytäkirjantarkastajiksi Saija Porramon ja Reijo Ylösen.

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

36 §**Esityslistan hyväksyminen****Päätösehdotus**

Terveysvalvontajaosto käsittelee asiat laaditun esityslistan mukaisessa järjestyksessä.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Asianro 874/00.04.02/2019

§ 37**Terveysvalvonnan lausunto ympäristölupahakemuksesta/ FSP Finnish Steel Painting Oy, Raisio (ESAVI/15482/2019)**

Terveystarkastaja Kirsi Puola 25.9.2019:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pyytää Raision terveydensuojeluviranomaiselta lausuntoa FSP Finnish Steel Painting Oy:n ympäristölupahakemuksesta 24.10.2019 mennessä. Raision ja Naantalin kaupunkien ja Ruskon kunnan terveydensuojeluviranomaisena toimii Raision kaupungin terveystarkastaja-osto.

Julkiset hakemusasiakirjat ovat luettavissa osoitteessa www.avi.fi/lupa-tietopalvelu.

Hakemus ja sijainti

FSP Finnish Steel Painting Oy hakee ympäristölupaa maalaustoimintaan Raisioon uudelle ja olemassa olevalle maalaamolle. FSP Finnish Steel Painting Oy korroosioestokäsittelee alihankintasopimuksella Cargotec Finland Oy, Multiliftin vaihtolavalaitteita. FSP Finnish Steel Painting Oy toimii Carcotec Finland Oy:n toimitiloissa ja pintakäsittely on aikaisemmin tapahtunut Carcotec Finland Oy:n ympäristöluvan puitteissa. Toiminnalle haetaan ympäristölupaa tuotantokapasiteetin kasvun sekä toiminnan laajentumisen perusteella (uusi maalaamo). Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöt tulevat kasvamaan. Hakemuksen mukainen VOC-päästö on 75 tonnia vuodessa. Suunniteltu toiminnan aloitusajankohta on vuoden 2020 alusta.

Laitos sijaitsee Raisiossa osoitteessa Nesteentie 36 (kiinteistörekisteritunnus 680-9-902-5), Nuorikkalan kaupunginosassa, josta Raision keskustaan on matkaa 2 km. Tontti rajoittuu etelässä Nesteentiehen, lännessä pienteollisuusalueeseen, pohjoisessa Nuorikkalan asuntoalueeseen ja idässä Ystävyydenkatuun. Lähin koulu on n. 600 metrin päässä ja päiväkotia n. 300 metrin päässä. Laitos ei sijaitse luokitetulla pohjavesialueella.

Alueen kartta on esityslistan oheismateriaalina.

Toiminta

FSP Finnish Steel Painting Oy:n tuotantolaitoksella pintakäsittelään Cargotec Finland Oy, Multiliftin valmistamia kuorma-autojen päälle asennettavia vaihtolavalaitteita.

Pintakäsiteltävät tuotteet esikäsitellään maalaamon edustalla sijaitsevassa suljetussa 3-vaiheisessa kammiopesukoneessa. Tuotteet pestään kahdessa

vaiheessa, huuhdellaan ja kuivataan. Välivarastosta tuotteet siirtyvät automaattisen sinkopuhalluslaitteen läpi maalaukseen. Maalaus tehdään kahdessa erillisessä suljetussa kammiossa korkeapainemärkäruiskulaitteistolla riippuen rungon vaatimasta maalausjärjestelmästä. Pintakäsittelyvaiheen jälkeen rungot siirtyvät haihduttamoon ja siitä uuniin kuivumaan noin 60 asteen lämpötilaan. Kuivumisprosessissa maalissa olevat liuottimet haihtuvat, jolloin maalin kiintoaine jää kappaleen pintaan muodostaen kappaleelle lujan pinnoitteen. Maalauskammiossa ja kuivauskammiossa on erillinen ilmanvaihto. Kuivauksesta tulevat kappaleet menevät jäähdytykseen, jonka jälkeen ne viimeistellään ja luovutetaan asiakkaalle.

Vuotuinen maksimikapasiteetti on suunnitelmien mukaan 2019-2020 n. 5000 laitetta vuodessa, mutta vuonna 2021 tuotannon odotetaan kasvavan yli 5000 laitteen ja vuoteen 2024 on ennustettu tehtävän yli 7000 laitetta vuodessa.

Tuotannossa työskennellään kolmessa vuorossa, viitenä päivänä viikossa (aamuvuoro klo 06-14, iltavuoro 14-22 ja yövuoro 22-06).

Raaka-aineet; kemikaalit, liuotintuotteet varastoidaan erillisessä maalivarastossa. Maalivarastosta on olemassa räjähdysvaarallisuus- ja asiakirja. Liuotinohenteisten korroosionestomaalien vuotuinen käyttö maksimikapasiteetilla on n. 120 000 kg. Teräshiekan vuotuinen käyttömäärä singossa oli vuonna 2018 noin 42 000 kg. Maaleja varastoidaan kerralla noin 30 000 litraa.

Nestekaasua käytetään maalaamon uunissa tuotteiden kuivatukseen. Nestekaasusäiliö on suuruudeltaan 1500 kg.

Toiminnasta aiheutuvat päästöt ja niiden vaikutukset ympäristöön

Hakemuksen mukaan toiminnan riskit ympäristölle ja ympäristön pilaantumiselle ovat vähäisiä. Suurin riski tuotantolaitoksen toiminnalle ja lähiympäristölle muodostuu tulipalotilanteesta. Cargotec Multiliftin tehtaalla on yhteinen pelastussuunnitelma. Pienempiä vahinkoja voi sattua esim. maaliastioiden rikkoutumisesta. Piha-alueilla olevien viemärien sulkemista varten on käytössä nesteitä läpäisemätön matto, jota käytetään myös mahdollisen öljyvahingon sattuessa.

Päästöt ilmaan

Toiminnasta aiheutuu ilmaan haihtuvien orgaanisten hiilivetyjen (VOC) päästöjä. VOC-päästöistä ja niiden hallinnasta on hakemuksen liitteenä erillinen selvitys (Ramboll Finland Oy 24.4.2019). Vuosien saatossa päästöjä on vähennetty maaleilla, joissa kiintoainepitoisuus on suurempi, tislauksella lisäämällä ja maalimäärien optimoinnilla. Maalaus- ja kuivauskammiot ovat alipaineistettuja ja niissä on erillinen ilmanvaihto. Kaupallisten laitteiden tuotannossa pintakäsittelytoiminnoissa on otettu käyttöön korkeamman kuiva-ainepitoisuuden omaava pintamaali keväällä 2018.

VOC-pitoisuusmittaukset tehdään vuoden 2019 aikana. Mittaukset tehdään kolmesta poistopiipusta tehtaan normaalitoiminnan aikana. Saatuja tuloksia

verrataan VOC-päästöjen päästöraja-arvoon. Lisäksi mittaustulosten avulla lasketaan arvioitu vuosittainen kokonaispäästö. Suunnitelman mukaan mitaukset tehdään uudesta maalaamosta vuoden 2021 aikana uuden maalaamon käyttöönoton myötä tuotannon vakiinnuttua. Mittaustulosten perusteella arvioidaan jatkotoimenpiteitä VOC-päästöjen hallintaan.

Hakemuksen mukaan normaalitilanteessa maalaustoiminnan ei ole havaittu aiheuttavan hajuhaittoja lähialueella eikä hajusta tähän mennessä ole tullut ilmoituksia tai naapurivalituksia.

Melu, värinä ja pöly

Hakemuksen mukaan toiminnasta ei aiheudu melua tai värinää, jolla olisi vaikutusta ympäristöön tai naapurikiinteistöjen toiminnalle. Melusta tai värinästä ei ole tullut ilmoituksia tai valituksia lähialueen muilta toimijoilta.

Toiminnasta ei synny pölypäästöjä. Olemassa olevien piippujen korkeus on maasta mitattuna noin 11-12 metriä, uusien piippujen korkeudeksi on suunniteltu noin 23 metriä.

Jätteet

Tuotannossa syntyy jätteitä, joista valtaosa toimitetaan Fortumin kautta hyötykäyttöön. Maalaamosta syntyvät vaaralliset jätteet noudetaan Fortumin toimesta. Sinkopuhalluksessa syntyy nykyisellä tuotantomäärällä jätteeksi luokiteltavia puhallusrakeita noin 40 000 kg vuodessa. Sinkopuhallusjätteen pitoisuus- ja liukoisuusominaisuuksia on tutkittu Pirkanmaan ympäristökeskuksen laboratorioissa. Testaustulosten perusteella sinkopuhallusjäte voidaan läjittää valtioneuvoksen päätöksen mukaiselle sekajätteen kaatopaikalle.

Jätteet kerätään ja lajitellaan syntypaikoilla merkittyihin astioihin, jotka tyhjenetään määräväliajoin isompiin keräysastioihin ja/tai ulkona sijaitseviin jätepuristimiin / keräyslavoille. Vaaralliset jätteet varastoidaan niille erikseen merkityissä astioissa ja/tai varastopaikoilla, jotka on varustettu tarvittavin vaaraa osoittavin turvamerkinnoin. Vaarallisille jätteille on varastokontti, jossa on valuma-allas. Vaarallisista jätteistä ja niiden määrästä pidetään kirjaa ja kaikista kohteesta pois toimitetuista vaarallisista jätteistä tallennetaan siirtoasiakirja.

Tarkkailu

Laitoksen toiminnasta sekä laitteiden huolto- ja kunnossapidosta pidetään kirjaa. Käytössä ei ole erityisiä toiminnan ympäristövaikutuksiin kytkettyjä mitaus- tai laskentamenetelmiä. Tarvittaessa käytetään ulkopuolisia mittausspalveluita.

Paras käyttökelpoinen tekniikka

Hakemuksessa on esitetty arvio parhaan käyttökelpoisen tekniikan käytöstä toiminnassa.

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto antaa FSP Finnish Steel Painting Oy:n ympäristölupahakemuksesta seuraavan lausunnon:

FSP Finnish Steel Painting Oy:n hakemalle ympäristöluvalle ei ole terveydensuojelullista estettä. Hakemuksen mukainen toiminta ei asianmukaisesti hoidettuna aiheuta terveydensuojelulaissa ja -asetuksessa tarkoitettua terveyshaittaa.

Toiminnasta ei saa aiheutua merkittävää haittaa hajun tai muussa muodossa lähialueen asutukselle. VOC-päästöt tulee mitata suunnitelman mukaisesti ja mittaustulosten perusteella arvioida jatkotoimenpiteet. VOC-päästöt tulee mahdollisuuksien mukaan käsitellä päästöjen vähentämiseksi.

Maalien, liuottimien ja öljyjen käsittelyssä ja varastoinnissa tulee noudattaa huolellisuutta, ettei niitä pääse ojiin, hulevesijärjestelmään tai viemäriin. Kemikaali-, öljy- ja polttoainesäiliöt on varustettava suoja-altaalla, ellei niitä varastoida kaksoisvaippasäiliöissä. Varastotilojen ja -säiliöiden allastukset tulee pitää kunnossa.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti kokouksessa.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Etelä-Suomen Aluehallintovirasto

Asianro 956/11.01.00.00/2019

§ 38**Terveysvalvonnan lausunto ympäristönsuojelulain 54 §:n mukaisesta erityisestä selvityksestä / Energia- ja KierrätysParkki Oy, Naantali**

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila ja terveystarkastaja Kirsi Puola 15.10.2019:

Naantalin kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta pyytää terveysvalvontajaoston lausuntoa Energia- ja KierrätysParkki Oy:lle myönnetyn ympäristölupapäätöksen 27.9.2016 § 54 lupamääräyksen 37 mukaisesta selvityksestä puun haketustoiminnan siirtämisestä sisätilaan. Selvityksen johdosta Naantalin kaupungin ympäristölupaviranomainen voi täydentää ja muuttaa lupaa. Lausuntoa pyydetään 1.11.2019 mennessä.

Haketustoiminta sijaitsee Naantalin kaupungissa, Luolalan teollisuusalueella, osoitteessa Viestitie, 21100 Naantali, kiinteistöllä 529-6-1-17.

Ympäristöluvan lupamääräys 37: Toiminnanharjoittajan on 31.12.2018 mennessä toimitettava lupaviranomaiselle selvitys puun haketustoiminnan siirtämisestä sisätilaan viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä. Selvityksessä tulee erityisesti vertailla (esimerkiksi teknis-taloudellisesti) laitoksen toiminnan aiheuttamia nykytilanteen päästöjä tilanteeseen, jossa haketus ja murskaus suoritetaan sisätilassa. Selvityksen johdosta ympäristönsuojeluviranomainen voi täydentää ja muuttaa lupaa.

Bioenergiaterminaalin toiminta alkoi vuonna 2017. Alueella on vuoden 2017 aikana haketettu noin 14 000 tonnia. Vuonna 2018 on haketettu alle 70 päivänä. Esimerkiksi marraskuussa haketettiin alle kymmenenä työpäivänä ja joulukuussa (17.12.2018 mennessä) kolmena työpäivänä. Jos alueella haketetaan luvan suurin sallittu vastaanotettava puuaines määrä (jätepuu ja metsäenergia yhteensä), haketuspäiviä on yhdellä hakettimella haketettaessa yhteensä noin 210 työpäivää. Arvio haketettavan puuaineksen määrästä lähi-vuosina on noin puolet luvan mukaisesta enimmäismäärästä. Vuosittain alueella saa ympäristöluvan mukaan vastaanottaa rankapuuta 200 000 tonnia ja kantoja, risuja sekä olkea yhteensä 50 000 tonnia. Lisäksi alueella saa vuosittain vastaanottaa jätepuuta (rakennuspuuta ja puupakkauksia) 6 000 tonnia.

Pohjoismainen ministerineuvosto on vuonna 2012 laatinut asiakirjan parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisesta (BAT) kiinteän biopolttoaineen jalostuksessa. Asiakirjassa on kirjoitettu puun terminaalissa tapahtuvasta puun käsitteystä, että melu- ja pölypäästöjen vuoksi toiminnot pitäisi ensisijaisesti sijoittaa sisätiloihin silloin, kun se on mahdollista. Jos sisätiloissa toimiminen ei ole mahdollista, ilmapäästöjen vähentämiseksi haketetun ja pölyävän materi-

aalin kuljettimien tulisi olla koteloituja. Melupäästöjen vähentämiseksi mahdollista on myös mm. melua tuottavien osien kotelointi.

Toiminnanharjoittaja on tehnyt selvityksen mahdollisuuksista siirtää haketus-toiminta halliin. Selvityksessä on arvioitu toimintaan tarvittavan hallin kokoa, rakennetta ja kustannuksia. Selvityksen mukaan haketustoiminnan sijoittaminen sisätilaan ei nykyisellä toimintavolyymilla ole taloudellisesti mahdollista. Hallin rakentamiskustannukset tekevät toiminnasta taloudellisesti kannattamatonta seuraavien vuosikymmenien ajaksi ja toisaalta hallin investointikustannus on suhteettoman suuri toimintavolyymiin nähden. Haketettavista materiaaleista vain rankapuun hakettamistoiminta voidaan käytännössä sijoittaa sisätilaan. Tällöin toiminnoista ulkotilaan jää nykytilannetta vastaavasti jätteen puun sekä kantojen ja risujen murskaus. Hallin rakentamisella voidaan siten vähentää vain rankapuun hakettamisesta aiheutuvaa meluhaittaa.

Toimintojen halliin sijoittamisen sijaan voidaan haketuksesta ympäristöön aiheutuvan melun tasoa vähentää hakettimen ympärille rakennettavien siirrettävien meluseinäkkeiden avulla. Tällöin haketin on edelleen mobiili ja sen siirtäminen ympäristölupa-alueen sisällä on mahdollista. Lisäksi normaalit huolto-toimenpiteet ovat helposti tehtävissä. Meluseinäkkeiden valmistamisesta aiheutuu jonkin verran kustannuksia. Kustannukset ovat kuitenkin aivan eri luokkaa kuin koko toiminnan sisätilaan siirtämisestä aiheutuvat kustannukset.

Kustannustehokkain tapa ympäristöön aiheutuvan melun leviämisen estämiseen on ympäristölupa-alueen toimintojen sijoittelu. Alueen toimintojen sijainnit ovat suunniteltavissa siten, että haketin voidaan lähes koko ajan pitää raaka-ainekasojen tai valmiin hakkeen kasojen suojassa. Sijoittelulla voidaan saada merkittäviä vaikutuksia ympäristöön aiheutuvaan melutasoon ilman lisäkustannuksia.

Haketus kahdella hakettimella samanaikaisesti vähentää haketusajan noin puoleen, koska haketettavan materiaalin määrässä ei tapahdu muutoksia. Tällä toiminnan järjestelemisellä voidaan mahdollisia melua aiheuttavia toimintapäiviä vähentää noin puoleen. Lyhentämällä mahdollista meluhäiriötä tuottavaa aikaa ja sijoittamalla hakettimet alueella oikein voidaan toiminnasta aiheutuvaa melun häiritsevyyttä pienentää merkittävästi ilman hallin rakentamiskustannuksia.

Melun leviämisen estämiseksi on alueella tehty toimenpiteitä. Ympäristölupa-alueen länsireunalla olevaa Viestitien suuntaista meluvallia on korotettu heinäkuussa 2019 siten, että valli ovat tällä hetkellä noin 5 metriä korkeampi kuin ympäristölupahakemuksen liitteenä olevassa meluselvityksessä on esitetty.

Hakettimesta ympäristöön lähtevän melun leviämisen estämiseksi on kokeiltu hakettimen ympärille rakennettua kotelointia. Kotelo tehtiin metallikehikosta ja räjäytysmatoista. Kotelointi on tehty kumimattorakenteisena, jotta se on joustava ja irrotettavissa. Hakettimen tulee säilyä mobiilina ja olla huolettavissa. Kyseistä tai vastaavaa koteloa ei ole toiminnanharjoittajan tietojen mukaan

kaupallisesti saatavilla. Kaupallinen saatavuus on selvityksen mukaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) periaatteen toteutumisen edellytys.

Koteloinnilla ei ollut merkittävää vaikutusta hakettimesta mitattuun melupäästöön. Haketuksesta aiheutuvaa melua mitattiin myös toiminta-alueen ulkopuolella siten, että mittauspaiikka sijaitsi myötätuulen suunnassa. Koteloinnin voitiin kuitenkin kuulohavainnoin havaita vaikuttavan haketuksen aiheuttamaan ääneen. Luolalan alueella olevien muiden toimintojen aiheuttaman taustamelun vuoksi tarkkaa vaikutusta desibeleinä on mahdotonta sanoa. Hakettimen kotelointia on mahdollista kehittää edelleen. Kotelointi voidaan tehdä laajemmalle alueelle siten, että kotelo ylettyy maahan asti ja on roottorin joka sivustalla.

Selvitykseen on liitetty myös toiminnasta tehty meluselvitykset ja -laskennat. Toiminnasta on tehty talven 2017 ja kevään 2018 aikana melumittaus, jonka perusteella on esitetty arvio, ettei Energia- ja KierrätysParkki Oy:n rankapuun haketustoiminnasta aiheutuva päiväajan keskiäänitaso ylitä ympäristöluvassa annettua päiväajan keskiäänitason määräysarvoa 55 dB(A).

Kahden hakettimen samanaikaisesta toiminnasta on tehty laskenta. Laskennassa on otettu huomioon, että bioenergiaterminaalin reuna-alueille toteutuneet melusteet ovat korkeampia kuin alun perin suunniteltiin. Kahden hakettimen toimiessa samanaikaisesti päiväajan keskiäänitaso on asuinrakennusten piha-alueille alle 50 dB(A) eli ympäristöluvan määräysarvoa 55 dB(A) pienempi. Kahden hakettimen samanaikainen käyttö ei ylitä myöskään yhteismeluna alueen muiden laitosten kanssa arvoa 55 dB(A).

Selvitykseen on liitetty myös hengitettävien hiukkasten tarkkailusuunnitelman mukainen raportti. Raportissa esitetään toiminta-alueen ympäristössä kalliokiviaineksen murskaustoiminnan ja puun haketuksen aikana mitatut hengitettävien hiukkasten pitoisuudet. Mittaukset tehtiin kolmessa pisteessä yli kuukauden mittaisen jakson ajan. Pohjois- ja luoteispuolella mittaus tehtiin asuinrakennuksen pihassa ja koillissuunnassa teollisuusrakennuksen pihassa. Toiminta mittausjaksojen aikana oli normaalia kivenlouhintaa eli porausta ja räjäytyksiä sekä kiviaineksen murskausta ja puun haketusta. Ympäristöluvan mukaan hengitettävien hiukkasten pitoisuus ei saa ylittää valtioneuvoston asetuksen mukaisia raja-arvoja. Mittauspisteissä 1 ja 3 kaikki mitatut pitoisuudet alittavat sekä vuosi- että vuorokausikeskiarvolle annetun raja-arvopitoisuuden. Mittauspisteessä 2 mitatut pitoisuudet alittavat vuosikeskiarvolle annetun raja-arvopitoisuuden ja vuorokausikeskiarvolle annetun raja-arvopitoisuuden lukuun ottamatta yhtä mittauspäivää.

Alueen sijaintikartta on esityslistan oheismateriaalina. Selvitykseen liittyvät asiakirjat ovat nähtävillä kokouksessa.

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto antaa KierrätysParkki Oy:n selvityksestä seuraavan lausunnon:

Selvityksen perusteella toiminnasta lähialueelle aiheutuvat melu- ja pölypäästöt alittavat raja-arvot. Vaikutukset eivät ole niin suuria, että toimintaa tarvitsisi siirtää sisätilaan. Lisäksi kustannus olisi kohtuuton saavutettuun vaikutukseen nähden.

Vaikka luvassa annetut raja-arvot alittuvat, vaikutuksia tulee kuitenkin pyrkiä vähentämään toimintojen sijoittelulla toiminta-alueella ja tarvittaessa asentamalla koteloinnit haketuslaitteistoihin.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Naantalin kaupunki

Asianro 957/11.01.00.01/2019

§ 39**Terveysvalvonnan lausunto ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukaisesta ilmoituksesta / eläinsuoja Leena Raita, Naantali**

Terveystarkastaja Kirsi Puola 7.10.2019:

Naantalin kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunnassa on vireillä eläinsuojan Leena Raita ympäristönsuojelulain 115 a §:n mukainen ilmoitus, joka koskee olemassa olevan toiminnan olennaista muuttamista. Asiasta pyydetään terveydensuojeluviranomaiselta lausuntoa 1.11.2019 mennessä. Naantalin ja Raision kaupunkien ja Ruskon kunnan terveydensuojeluviranomaisena toimii Raision kaupungin terveystarkastaja.

Hakemus ja toiminta

Kyseessä on olemassa oleva eläinsuoja, jolle on vuonna 2013 myönnetty ympäristölupa. Muutosilmoitus koskee eläinten määrää, tuotantosuunnan sekä lannankäsittelyjärjestelmän vaihtamista. Tila sijaitsee Salavaisten saareissa, Velkualla.

Tilalla on aiemmin ollut lypsylehmiä. Näistä on luovuttu vuoden 2018 aikana. Toiminta keskittyy jatkossa lihantuotantoon. Tila myy tuottamansa lihan itse. Toimijalta saadun tiedon mukaan lihan myyntiin on käytössä myyntiauto. Teurastus ja lihan paloittelu tapahtuvat muualla.

Tilalla on n. 160 lihanautaa, jotka laiduntavat ulkona ympäri vuoden eivätkä vaadi eläinsuojaa. Kyseessä on kylmän sään kestävä paksuturkkinen Galloway-rotu. Eläimet on jaettu viiteen laumaan, talvella neljään. Laidunalueiden kokonaispinta-ala on 135 hehtaaria. Ala pienenee talveksi. Ulkotarha-alueilla on mahdollista pitää enimmillään 210 eläintä. Eläimet ruokitaan päivittäin. Rehut tehdään kesällä mantereiden puolella ja kuljetetaan syksyllä saareen. Ruokintapaikkoja on 6 kpl. Juottopaikkoja on 4 kpl ja ne ovat käytössä pääsääntöisesti vain talvella, koska eläimet juovat merestä, soista, ojista ja järvestä. Juottopaikkojen vesi on vesijohtovettä. Eläimille on katettua tilaa vanhassa navetassa, kaksi pienempää katosta laitumilla ja tilan vieressä noin 30 m²:n katos. Sääsuojat sijaitsevat yli 50 metrin etäisyydellä vesistöistä. Talvella eläinten pääsy merenrantaan estetään. Vanha parsinavetta on käytössä tarpeen vaatiessa eläinten erottelutilana tai sairaskarsinana muutamia kertoja vuodessa.

Parsinavetan poistuttua käytöstä myös tilan lantala on poistettu käytöstä. Laitumille jäävää lantaa ei kerätä. Olemassa olevaan lantalaan on suunnitteilla pihattotyyppinen makuukatos, johon on tulossa paikat 50 eläimelle. Makuuka-

tokseen tulee kuivikepohja, joka tyhjennetään levitysaikoina omille pelloille. Kuivikkeena tullaan käyttämään olkea ja turvetta.

Jaloittelualueet eivät sijaitse luokitelluilla pohjavesialueilla. Honkajoki Oy nou-
taa kuolleet eläimet kolmen vuorokauden sisällä ilmoituksesta.

Tilalla on polttoainesäiliö, jonka tilavuus on 2,5 m³. Säiliö on 2-vaippasäiliö,
joka on varustettu lukituksella, ylitäytönestimellä ja laponestolaitteella.

Arvio toiminnan päästöistä ja vaikutukset ympäristöön

Hajuhaittoja on vähemmän kuin ennen, koska lantala on pois käytöstä ja lan-
taa ei levitetä enää itse.

Meluhaittoja on vähän, niitä tulee lähinnä traktoreista ja työkoneista.

Ravinnepäästöjä mereen ja saaren järveen on vaikea arvioida. Eläimet hoita-
vat ympäristöä laiduntamalla.

Alueen sijaintikartta on esityslistan oheismateriaalina. Hakemusasiakirjat liit-
teineen ovat nähtävänä kokouksessa.

Oheismateriaali 3 Sijaintikartta Raita, Salavainen.pdf

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto antaa eläinsuoja Leena Raidan ympäristönsuojelulain
mukaisesta ilmoituksesta seuraavan lausunnon:

Toiminnan muutokselle ei ole terveydensuojelullista estettä. Ilmoituksessa
esitetty toiminta ei asianmukaisesti hoidettuna aiheuta terveydensuojelulaissa
tai -asetuksessa tarkoitettua terveyshaittaa.

Eläinjätteen välivarastointi ja säilytys tulee järjestää hygieenisesti. Välivaras-
tointi ei saa aiheuttaa terveyshaittaa ympäristön asutukselle eikä muutakaan
vaaraa tai haittaa.

Haittaeläimiä, kuten rottia, hiiriä ja kärpäsiä tulee torjua rehuhygieniaan, ylei-
seen viihtyvyyteen ja rehuvaraston rakenteisiin aiheutuvien haittojen vähen-
tämiseksi.

Polttonesteet, kemikaalit, tuotteet ja jätteet on varastoitava ja käsiteltävä tilalla
niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa, kohtuutonta hajuhaittaa tai saastumis-
vaaraa pinta- tai pohjavedelle.

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Naantalin kaupunki

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Asianro 971/11.01.00.00/2019

§ 40**Terveysvalvonnan lausunto Maatalousyhtymä Timo ja Juha Heikkilän sikalan toiminnan muuttamisesta ja ympäristöluvan tarkistamisesta, Rusko (ESA-VI/29707/2019)**

Terveystarkastaja Kirsi Puola 14.10.2019:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pyytää Ruskon terveydensuojeluviranomaiselta lausuntoa Maatalousyhtymä Timo ja Juha Heikkilän hakemuksesta 6.11.2019 mennessä. Ruskon kunnan sekä Naantalin ja Raision kaupunkien terveydensuojeluviranomaisena toimii Raision kaupungin terveystarkastaja Puola.

Hakemus ja toiminta

Hakemus koskee ympäristöluvan muuttamista siten, että sikalaan rakennetaan uusi 392 paikkainen vapaan porsituksen osasto ja olemassa olevien lietesäiliöiden yhteyteen uusi noin 10 000 m³:n lietesäiliö. Muutoksen myötä eläinmäärä ei muutu, vaan pysyy olemassa olevan ympäristöluvan mukaisena. Lisäksi olemassa oleva ympäristölupa tarkistetaan uusien parhaan käytettävissä olevan (Best Available Techniques) BAT-päätelmien vuoksi.

Julkiset hakemusasiasiakirjat ovat luettavissa osoitteessa www.avi.fi/lupa-tietopalvelu

Sikalalla on lupa 4300 emakon ja 1400 lihasian pitämiseen. Eläinten hyvinvointikorvausohjelman ja 2019 hallitusohjelman mukaisesti aloitetaan siirtymä vapaaseen porsitukseen ja rakennetaan 392 paikkainen vapaan porsituksen osasto. Vapaaseen porsitukseen siirrytään vuosien 2020 - 2021 aikana.

BAT-päätelmät

ELY-keskus arvioi selvityslomakkeen avulla, onko tilan toiminta parhaan käytettävissä olevan (Best Available Techniques, BAT) mukaista. Lomakkeen tietojen ja voimassa olevan ympäristöluvan perusteella ELY-keskus päätti, että Maatalousyhtymä Timo ja Juha Heikkilän tulee hakea ympäristöluvan tarkistamista.

Viranomaisten kanssa käydyissä keskusteluissa lantavaraston lisärakentamisessa päädyttiin betonilietesäiliöön, uusi lietesäiliö on kooltaan 10 037 m³. Suunnitelman mukaan uusi lietesäiliö rakennetaan vuonna 2020.

Nykyinen lannan varastointi

Lannan varastointitilaa on käytettävissä niin paljon, että niihin mahtuu 12 kuukauden aikana kertyvä lanta. Lietelantaloita on käytössä 8 kpl. Tilakeskuksessa sijaitsee kaksi allasta, emakkolan vieressä on neljä, Paimiossa ja Marttilassa on yhdet etäaltaat.

Lannan hyödyntäminen

Toiminnanharjoittajalla on käytettävissä lannan levitykseen soveltuvaa peltoa eläinmäärään nähden riittävästi. Lanta levitetään hakemusasiakirjassa esitetyn lannanlevityssuunnitelman mukaisesti. Lannan käsittely- ja levitysjankohdtaa sekä levityspellon sijaintia valittaessa otetaan huomioon ympäristön viihtyisyytekijät ja naapureille aiheutuva hajuhaitta. Hajuhaittoja tästä huolimatta on. Hajuhaittoista ilmoitetaan sähköpostiratingissä ja toiminnanharjoittaja pyrkii aina tilanteen mukaan vastaamaan ja arvioimaan hajun syyn.

Lantaa ei levitetä luokitelluille pohjavesialueille. Lannanlevityssopimuksissa on mainittu, että pohjavesialueille levittäminen on kielletty. Lantaa levitettäessä talousvesikaivojen ympärille ja vesistöjen sekä lasku- ja valtaojien varsille jätetään riittävän leveät suoja-alueet, joille ei levitetä lantaa. Jokien rannoilla ja jokiin laskevien ojien varsilla sijaitseville tulvaherkille pelloille lantaa levitetään vasta kevättulvien kuivuttua. Lannan syyslevitystä tulvaherkille pelloille ei tehdä.

Jätteet

Kuolleet eläimet toimitetaan Honkajoelle kerran viikossa ja kesällä kaksi kertaa. Välivarastointi järjestetään kahdessa kylmäkontissa.

Rehut ja niiden raaka-aineet säilötään silloissa. Kemikaalit (desinfiointiaineet ja saippuat) säilytetään lukkojen takana sisätiloissa. Jätteet kerätään keskiteysti ja toimitetaan poltettavaksi (polttokelpoinen jäte), hyötykelpoiset jätteet (paperi, pahvi, metalli) kierrätetään. Polttonestesäiliöitä on kolme. Kaksi niistä on sisätiloissa ja yksi tilakeskuksessa oleva on nykyään kaksoisvaipallinen. Ongelmajätteet toimitetaan Ekokemiin.

Haittaeläinten torjunnan sähköisillä pyydyksillä ulkona hoitaa Anticimex (tuhoeläintorjuntafirma). Torjunta hoidetaan itse sisällä myrkkysyöteillä.

Haju

Toiminnasta aiheutuvaa hajuhaittaa aiheuttaa eniten lietealtaiden pohjan sekoitus ja kotipelloille lannan levitys. Syyskuussa haisee eniten, kun lanta on lämmintä ja ilmakein saattaa olla lämmintä. Lantaa sekoitetaan noin yhden kerran vuodessa per allas. Hajuhaittojen torjunnassa on toteutettu luvan hakijan esittämät toimenpiteet. Sikalassa on käytössä lannan lämmön talteenotto, joka jäähdyttää tehokkaasti lantaa. Ruokinnan optimointi ja lietesäiliöiden kattaminen kevytkatteella on käytössä.

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Viranomaisen tarkastuspöytäkirjassa (22.3.2019) on todettu, että hajuhaittojen vähentämiseksi käytetään parhaan käyttökelpoisen tekniikan keinoja ja jos ne eivät tehoa, mietitään uusia keinoja.

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto antaa Maatalousyhtymä Timo ja Juha Heikkilän hakemuksesta seuraavan lausunnon:

Toiminnan muutokselle ei ole terveydensuojelullista estettä. Sikalan vaikutusalueella asuvien kannalta merkittävin vaikutus on hajupäästöistä (lannan varastointi, sikalan ilmanvaihto, lietteen levitys) aiheutuva viihtyvyshaitta. Lupamääräyksiä annettaessa tulee tutkia, onko hajupäästöjen vähentämiseksi mahdollista tehdä lisätoimia.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Etelä-Suomen Aluehallintovirasto

Asianro 567/11.00/2019

§ 41**Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen, väliraportointi 30.9.2019**

Terveystarkastaja Kirsi Puola 15.10.2019:

Terveysvalvontajaosto on sopinut käytännöstä, että valvontasuunnitelman toteutumista seurataan neljännesvuosiraportoinnilla ja tarvittaessa se ottaa kantaa, mikäli suunnitelman mukaisesta valvonnasta poiketaan esim. resurssivajeen vuoksi.

Ajalla 1.1. - 30.9.2019 (75 %) on tehty elintarvikevalvonnan suunnitelman mukaisia tarkastuksia 193 kpl. Vuodelle 2019 on suunniteltu tehtäväksi 262 tarkastusta. Suunnitelluista tarkastuksista on toteutunut 74 %.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia on tehty 55 kpl. Koko vuodelle tarkastuksia on suunniteltu 121 kpl eli niistä on toteutunut 45 %. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia (lähinnä asunnontarkastuksia) on tehty 73 kpl.

Tupakkalain mukaisia tarkastuksia on tehty 27 kpl. Näitä tarkastuksia tehdään muiden (esim. elintarvikevalvonnan) tarkastusten yhteydessä. Koko vuodelle tarkastuksia on suunniteltu 27 kpl eli niistä on toteutunut 100 %.

Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteitä on otettu 16 kpl, suunniteltu määrä 53 kpl eli toteutuma on 30 %. Viranomaisvalvonnan talousvesinäytteet otetaan Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n toimesta. Näytteenotto on toteutunut suunnitelman mukaan.

Eläinlääkintähuollon tarkastus- ja käyntimäärät ovat esityslistan oheismateriaalina.

Oheismateriaali 4 Toteutuma EHO 01-09.pdf

Päätösehdotus Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto merkitsee valvontasuunnitelman toteutumisen ajalta 1.1. - 30.9.2019 tiedoksi.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Asianro 14/02.02.02/2019

§ 42**Terveysvalvontajaoston käyttötalouden toteutuma 1.1.-30.9.2019**

Terveystarkastaja Kirsi Puola 15.10.2019:

Valtuuston talousarvion noudattamista koskevien ohjeiden mukaisesti talousarvion toteutumista seurataan toimitelmissä kuukausittain. Valtuustolle laaditaan talouden toteutumaraportti maaliskuun lopun, kesäkuun lopun sekä syyskuun lopun tilanteesta.

Terveysvalvontajaoston toteutuma menojen osalta syyskuun loppuun mennessä on 60,5 % ja tulojen 79,0 %. Laskennallinen toteutuma syyskuun lopussa on 75 %. Talousarvion toteutumat tulosalueittain on esityslistan oheismateriaalina.

Oheismateriaali 5 Jaoston käyttötalouden toteutuma 30092019.pdf

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto merkitsee käyttötalouden toteutuman ajalta 1.1. - 30.9.2019 tiedoksi.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Asianro 35/00.02.02/2019

§ 43**Terveysvalvontajaoston viranhaltijapäätökset 22.10.2019**

Terveysvalvontajaoston tietoon saatetaan oheismateriaalin mukaiset viranhaltijapäätökset.

Oheismateriaali 6 viranhaltijapäätökset 22.10.2019.pdf

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto merkitsee viranhaltijapäätökset tiedoksi.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Asianro 34/00.02.02/2019

§ 44

Terveysvalvontajaoston ilmoitusasiat 22.10.2019

Terveysvalvontajaoston tietoon saatetaan seuraavat ilmoitusluontoiset asiat:

1. Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy
 - Raision kaupungin talousvesitutkimuksia 23.4.-10.9.2019
 - Naantalin kaupungin talousvesitutkimuksia 23.4.-10.9.2019
 - Ruskon kunnan talousvesitutkimuksia 13.5.2019

Veden tutkitut ominaisuudet täyttivät Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 1352/2015 laatuvaatimukset ja –suositukset.
2. Raision kaupunki
 - Ympäristölautakunta 12.9.2019 / vesihuoltolain mukaiset päätökset kiinteistöjen anomuksista vapautua liittämisvelvollisuudesta vesihuoltolaitoksen verkostoon / 8 kpl
3. Ruskon kunta
 - Rakennus- ja ympäristölautakunta 13.6.2019 / ympäristölupa / Rusko Hujala / louhinta ja murskaus sekä pilaantumattomien ylijäämämaiden vastaanotto
 - Rakennus- ja ympäristölautakunta 13.6.2019 / ympäristölupa / Rusko Askainen / puumateriaalien varastoiminen, haketus sekä murskaus
 - Rakennus- ja ympäristölautakunta 22.8.2019 / maa-aines- ja ympäristölupa / Palovuoren Kivi Oy / maa-ainesten otto sekä kallion louhinta ja murskaus
4. Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 - päätös 29.8.2019 / Rymättylän jäteveden puhdistamon toiminnan lopettaminen ja ympäristöluvan rauettaminen / V-S ELY, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
 - päätös 15.10.2019 / Naantalin tehtaan ympäristöluvan muuttaminen ja toiminnan osittainen lopettaminen / Finnfeeds Finland Oy
5. ELY, Varsinais-Suomi
 - yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä Turun Seudun Energiatuotanto Oy:n Naantalin Härkäsuolle sijoittuvan sivutuotteiden ja jätteiden käsittely- ja läjitysalueen laajentamista koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta 25.6.2019

Terveysvalvontajaosto

22.10.2019

Päätösehdotus

Terveystarkastaja Kirsi Puola

Terveysvalvontajaosto merkitsee ilmoitusasiat tiedoksi.

Päätös

Terveysvalvontajaosto hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Muutoksenhakuohje (34-44 §)

Muutoksenhakukiellot

Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta tai valitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (Kuntalaki 136 §):

§ 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44

Muun lainsäädännön mukaan ei seuraaviin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla. Päätösnumerot ja muutoksenhakukiellon perusteet:

§

Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus

Oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Hallintovalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus annetaan pöytäkirjanotteen liitteenä.

Oikaisuvaatimusohje

Seuraavista päätöksistä voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus siltä osin kuin kyse ei ole kunnallisten virka- ja työehtosopimusten soveltamisesta tai tulkinnasta (laki kunnallisesta viranhaltijasta 50 § ja laki työtuomioistuimesta 1 §). Kuntalain 134 §:n mukaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, vaan valitus voidaan tehdä vasta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä:

§

Oikaisuvaatimuksen tutkiva viranomainen

Raision kaupungin ympäristölautakunta
Nallinkatu 2, PL 100, 21201 Raisio
tekninen@raisio.fi
faksi (02) 435 4374
puh. (02) 434 3111 (vaihde)

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän tai muun laatijan allekirjoitettava.

Valitusosoitus

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, päätökseen saa hakea muutosta myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Valitusviranomainen

Turun hallinto-oikeus
Sairashuoneenkatu 2-4, PL 32, 20101 Turku
turku.hao@oikeus.fi
faksi 029 56 42414

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Kunnallisvalitus; pykälät

§ Valitusaika 30 päivää

Hallintovalitus; pykälät

§ Valitusaika 30 päivää

Muu valituselin

(nimi ja postiosoite) Valitusaika x päivää

Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaantipäivästä.

Valituskirja

Valituskirjassa on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirja on valittajan tai muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Myös laatijan nimi ja kotikunta on mainittava.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan alkuperäisenä tai jäljennöksenä, todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aiemmin toimitettu viranomaiselle.

Valituskirja on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Omalla vastuulla valituskirjat voi lähettää postitse, sähköpostilla, faksilla tai lähetin välityksellä. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>. Valitusasiakirjat on lähetettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Yksityiskohtainen valitusosoitus annetaan pöytäkirjanotteen liitteenä.